

Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Det er tilladt at dele PDF-filen med andre, da der ikke er ophavsret til titlen.

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine flere tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

Fra
**Klinter og Grindløse
Sogne.**

Af
Lærer P. E. J e n s e n, Grindløse.

BOOENSE AVIS. — BRO & THEILL.

'924.

Optrykt efter „Bogense Avis“.

Nu og da, som min Lejlighed har været til det, har jeg gjort nogle Optegnelser af Sognenes Historie, og det er min Hensigt at faa samlet saa meget som muligt for med Tiden at forene det hele i en Sognehistorie. Et saadant Arbejde er ikke altid let, fordi de skriftlige Kilder fra gamle Dage er meget sparsomme; men jeg vover Forsøget! — Da jeg har faaet Lov til at lægge lidt Beslag paa Plads i »Bogense Avis«, vil jeg her gøre Begyndelsen og meddele nogle Uddrag fra Skolernes, Kirkenes, Præsternes og Degnenes Historie, maaske ogsaa om et Par Gaarde.

Mens man i mange Kirker, enten i selve Kirken eller i Sakristiet, hvor et saadant findes, har en Fortegnelse (Navnetavle) over Præster, helt tilbage til Reformationstiden, enkelte Steder ogsaa over gamle Degne, saa er dette

ikke Tilfældet med Kirkerne her i Pastoratet. — Præsterne kan vel som Regel altid føres igennem, naar man søger de rette Kilder som f. Eks. Wiberg: Præstehistorie, samt Geissings og Treschovs: Danske Jubilærere; men for Lærernes Vedkommende er det ofte umuligt at opspore ret mange; de forsvinder i Taage. For Grindløse Sogn har det indtil nu været umuligt at naa længere tilbage end til 1752, da døde en gammel Sogndegn (Hans Jørgen Naur) for Klinte og Grindløse Sogne, Kirkesanger i begge Kirker, et Forhold, der vistnok var til Stede til 1839. For Klinte Sogn vides det, at fast Lærerembede oprettes i Nørreby 1803, og før den Tid maa der have været Skoleholdere, men herom haves vistnok ingen som helst skriftlige Oplysninger. Der er, som før nævnt, kun lidt fra ældre Tider: Sognes Kirkebøger gaar tilbage til 1735, fra 1803 foreligger en Fatig-commissions Protokol og fra 1808 en Skolekommissions Protokol for GrindløseSkole, for Grindløse Sogn rettere sagt, ingen dermiod for Klinte Sogn. Det er jo trist, at saa meget er gaaet i Glemmebogen, enten det nu hidrører

fra manglende Meddelelsesevne hos vore gæve Forfædre, eller der har været noget, som er tilintgjort af Mangel paa Pietet; begge Muligheder kan jo tænkes.

Jeg gaar da ud fra, at er det muligt at drage noget frem og bevare det, der endnu findes, for Efterslægten, saa er det rigtigt at gøre det; thi ogsaa det kan have sin opdragende Betydning i et Folk (eller Samfund: større eller mindre). Den historiske Samfølelse med Fortiden er ikke for stor. I en langt højere Grad end det har været Tilfældet, burde man lægge Vægt paa Hjemstavnhistorien; thi denne rummer ofte lige saa god en Del Historie, som manges anden Plet af Danmark sJord. — Her er det da gældende frem for noget andet Sted: »der har jeg Rod, dérfra min Verden gaar«.

Jeg husker hjemmefra i min tidligste Barndom fra Kirkens Sakristi, ret ud for Døren ind til Kirken, saa Folk kunde læse det Navnene paa den lange Række af Præster fra de ældste Tider: Der stod: Peder Sverrig, Mads Kall (jeg læste nu Mads Kat), Hr. Anders osv. Det husker jeg bedst fra Kirken hjemme. Vor Præst

talte længe (men godt); det kunde stundom falde trættende for en lille Purk, og saa gik Tanken hen til den lange Række Præsteanavne, og der blev tændt en lille historisk Praas hos mig.

Om gamle Degne ved jeg intet hjemme fra. Kun husker jeg en meget stor Ligsten over en Degn, der for et Par Hundrede Aar siden havde virket i Sognet; som Kirkesanger faar han det Skudsmaal, at han >i over 30 Aar har sunget til denne Menigheds **F o r n ø j e l s e**. Hvad man den Gang forstod ved Fornøjelse, ved jeg ikke. —

Klinte Kirke.

De to Sogne, Klinte og Grindløse, danner nu eet Pastorat; men det har ikke fra ældste Tider været saadant, idet »Klinte Sogn skal i gamle Dage have været et Kloster Capellani, hvortil Munkene drog ridende hen for at messe og fik af Mændene i Klinte og Nørrebye til Hestens Brug Føder fra et Engskifte, som endnu kaldes Munkeengen og tilhører Præsten. I 1300erne fandtes der dog Præster, endda to, saaledes efter gejstlige Optegnelser i 1348 og

1394. — Ved Foden af den Klint (heraf vel Byens Navn) eller Bakke), hvor Kirken er bygget, findes en Kilde, som kaldes St. Olafs, og i gamle Dage skal der ogsaa have været en hellig Grav. (M. Knudsen: »Forsøg til en Topografi« — 1838—40).

»Kirken var oprindelig en romansk Kvaderstensbygning med en dobbelt profileret Sokkel. Kun Korets Undermure er tilbage; Resten er bygget i den senere Midaldalder, samtidig med, at de forskellige Tilbygninger er tilføjede. Vesttaarnet er lavstammet og bredt med Gavle vendt i Nord og Syd. Endvidere findes to Kapeller, et paa hver Side af Skibet, samt et Vaabenhus. Det indre er overhvælvet. Altertavlen og Prædikestolen er tarvelige Arbejder fra 1781. Alterbordets Forside har Udskæring fra det 16. Aarhundrede; romansk Døbefond af Granit med Buefrise. I Kapellet mod Nord, der nu benyttes som Ligkapel, har staaet 3 Kister med Lig af Medlemmer af Familien Lindegaard til Jerstrup (nu jordede paa Kirkegaarden). Trap: Danmark.

Den her nævnte Lindegaard var Justitsraad Laurids Linde-

gaard, der ejede Jerstrup fra 1779 —1788 (han købte den for 58,500 Rd.). — De 3 Kister har sikkert staaet i Grindløse Kirkes Kapel, hvor ogsaa Eva Margrethe Rosenørn var stedet til Hvile, men »hendes Kiste blev nedsænket paa Kirkegaarden«, da Kapellet i 1830erne blev nedrevet, de andre Kister førtes til Klinte Kirkes nordre Kapel. »Den rosenørnske Familie opbevarer endnu et Brev, hvori den daværende Ljer af Grindløse Kirke, Greven paa Gyldensteen, anmoder hendes Sønneson, Kammerherre Rosenørn-Teilmann til Nørholm om Tilladelse til Nedrivning af Kapellet — en Tilladelse, der desværre ikke blev givet«. (Se: Aarbogen for Odense Amt 1915, Side 405).

Det sydlige Sideskilt i Klinte Kirke staar nu i Forbindelse med Kirken; men det er vist meget sandsynligt, at det tidligere har været skilt derfra (ligesom det nordre) og været benyttet som Ligkapel, her er nemlig et Epitafium over Sognepræst Rasmus Petersen Bruun (Præst her fra 1669—1712), hans 3 Hustruer og Sønnen Peder Rasmussen Bruun, og der staar, at de blev med Kir-

keejerens Tilladelse begravne i
det synden Kapel.

1409, 4. Juli, bevidne Petrus Anderss, Hermannus (Sognepræst i Klinte) Lodwicus Barsbek, Hartwicus, Andreas Nielss i Rosendorp, Magnus Anderss, Petrus Dokke, og Andreas Jønss i Bedesløff, at Hr. Ywarus Rathuerstorp har givet fuldt Tingsvidne ved 8 Mænd: Johannes Plant, Hagen, Asger, Andreas Peterss, Johannes Olefss (alle af Grindløse) og Johannes Anderss, Andreas Læte (af Ore) og Jacob Fatherss i Nørrebye, at 16 Skaare Eng i Klinte Holme fra gammel Tid hører til Hovedgaarden Jerlsore og ikke til den Gaard, Petrus Anderss i Klintæ bor i — altsaa Præstegaarden. ?

1462 sker Sognevidne eller Stævne paa Klinte Kirkegaard, at den Jord, som kaldes Tislebjerg og ligger mellem Markskellet, som gaar mellem Nørreby Grund og Mark og Jersøre Fang, havde i 50 Aar tilhørt Jersøregaard, undtagen to Agre, som kaldes Grimmen Agre, som ligger til Klinte Kirke. (Et andet Sted kaldes de samme Agre Gunderss Agre.

1525. Broder Fadersen i Oden-
se aflægger Regnskab for modta-
get Kirkeskat 1524 . . . Skamby
20 Mk., Klinte 15 Mk., Grindløse
20 Mk., . . ialt for Skam Herred
114 Mk.

D. M. IV, 2.

Grindløse Kirke.

Koret og Skibet af Kirken er fra den romanske Tid og er bygget af Granitkvadre paa en Sokkel og to Skifter profilerede Sten. I Koret, den bedst bevarede Del af Kirken, findes et Par oprindelige romanske Vinduer, det ene bag Alteret. Af de oprindelige Døre findes kun en glat, halvcirkelformet Døroverligger paa Skibets Sydside, hvor den er indmuret forneden. Kirken er delvis ombygget i den senere Middelalder og er en af de Kirker, der er skammeligst mishandlet, uden mindste Pietet for det oprindelige. Kirkens Altertavle er et Maleri af Christ. Faber. Motivet er Opstandelsen. Prædikestolen er et ret godt Snitværk fra Begyndelsen af det syttende Aarhundrede (1604). — I Korets sydlige Side er en Ligsten over Anders Emmiksen († 1576) til Jerstrup og Hustru, Margrethe v. Ahlefeldt, og i den

nordlige Side en lignende over deres Datter, Margrethe Emmiksdatter († 1600). Ved Siden af Altertavlen staar: at Johan Achersleben til Jerstrup og Otto Pedersen lod denne Tavle gøre 1603, og oven over den staar: Hr. Hans Bang, Sognepræst (dette synes dog ikke at passe rigtig, da Hans Bang først blev Sognepræst 1608, efter Faderen Niels Nielsen Bang). Den lukkede Stol i Skibets nordre Side er anbragt dér af Konferensraadinde Eva Margrethe Rosenorn (Ejer af Jerstrup fra 1758—60) til Brug for Herskabet fra Jerstrup; den er prydet med Achenslebens og Brochenhus's Vaaben.

Indtil Aaret 1806 har der været et Vaabenhus i Kirkens nordlige Side (ved Siden af Ligkapellet: hvor det har været, ses endnu tydeligt paa Muren); men den 13. Juni 1806 gav Kristian 7. Tilladelse til, at det maatte nedrives, og et nyt skal opføres i Kirkens vestlige Ende under Taarnet. Denne Tilladelse blev givet, fordi den daværende Ejerinde, Grevinde Constance Frederikke Henriette Knuth til Gyldensteen — hun havde nemlig den 21. Juli 1804 (efter ØstrupsDød) købt

Jerstrup med tilliggende Gods og Kirker for 145,200 Rd. — havde besværet sig over, at det gamle var altfor kostbart at holde vedlige. — Paa den Maade forsvandt Vaabenhuset, og ca. 30 Aar senere gik Kapellet, som ovenfor nævnt, samme Vej.

1501, 28. Febr. Til Axel Brahe. Menige Sognemænd i Grindløse Sogn havde berettet, at de tiltales af ham for den 3 Penning af Kirkens Penge, de efter Kongens Brev skulde give til Nyborg Kirkes Bygning, og for den 4 Penning, som de skulde svare til Middelfart Købstads Kirkes Bygning, og de havde derhos tilkenægivet, at deres egen Sognekirke er meget brøstholden, og anmodet om at maatte anvende ovennævnte Hjælp til dens Istandsættelse. Da Kongens Breve ikke kunne forståas anderledes end at kun de Kirker, der have gode Bygninger, skulle komme de ovennævnte to Kirker til Hjælp, befales det ham at undersøge Forholdene, og hvis Grindløse Kirke selv er bygtældig, lade dem blive fri for videre Tiltale og lade dem anvende Hjælpen til deres egen Kirke

K. B. IX.

1551 Nils Fogel og Nils Tho-

missøn, Kirkevænger i Grindløse Kirke, citant Jesper Daa til Engaardt og Nils Stiisen i Grindeløse for en Jord paa Bøgelunds Mark. som Jesper Daa blev til-dømt fra Kirken og skulde give deraf 6 Skl., og Nils Stiisen, at han beviser, at han aarlig giver Jesper Daa 15 Skp. Rug for fornævnte 6 Skl. K. B. l.

Præster i Klinte-Grindløse.

Naar det i »gejstlige Optegnelser« fra Aarene 1348 og 1394 hedder, at der synes at være to Præster, maa det vel ligge i, at der paa den Tid ogsaa var en Præst i Grindløse, der indtil Reformationens Tid synes at have været et Pastorat for sig — i en gammel Hattikornsprotokol kaldes en Gaard (P. Rasmussens) for Præsteembedet. — Et andet Sted fortælles om P. Eriksen, som 1529 fik Præsentats paa Grindløse efter Hans Steen; ligeledes Hans Oluffsen Bang. Maaske af dette Forhold stammer den Uoverenssømmelse mellem Wiberg og Giessing, idet Wiberg som første Præst i Klinte-Grindløse Pastorat har Hr. Hans fra 15. . . død 1565, mens Giessing nævner Niels Oluffsen Bang 1532—1558. Wiberg gør i Anledning heraf opmærksom

paa, at Hr. Hans var Præst i Grindløse; det kan maaske ogsaa være Tilfældet. — Præsterækken efter Wibergs Præstehistorie ser da saaledes ud:

1. Hr. Hans 15. . . dør 1565.

2. Niels Nielsen Bang (1558—1608). Han var vistnok en Søn af den ovenfor nævnte Niels Oluffsen Bang. Hans Hustru var Karen eller Kathrine Knudsdatter fra Bogense; hun døde i 1606. De havde 3 Sønner og 5 Døtre.

Omkring 1605—08 opholdt Thomas Bang, den senere Professor. Dr. theol., sig som lille Dreng (født 1600) hos sin Farfader, Provst Niels Bang i Klinte, indtil Pesten var ophørt. Niels N. Bang var Herredsprovst for Skam Herred (iffl. K. E. for Skam Herred).

3. Hans Nielsen Bang (1608—1636). Formandens Søn, hans Hustru (1. Ægteskab) var Maren Nielsdatter (Bang) af Skamby, hans 2. Hustru er ikke nævnt

I Edsbog for Fyns Stift nævnes Pastor Johannes Jacob Hindsholm til Klinte og Grindløse (1635) som edfæstet af Bispen d. A., 27 Aar gammel, han var nemlig Medhjælper hos Hans N. Bang, der skildres saaledes af Eftermanden: Min Formand var en svag og af-

belig Mand, som mere laa paa sin Sotteseng i sidsten, end han kunde betjene sit Embede, hvorfor han maatte kalde sig en Medtjener.

Her skal omtales et Brev, der omhandler Haas Nielsen Bangs Enke, Maren. Brevet er fra 1637, 22. Februar — (Antvorskov): Christine IV's aabne Brev i Anledning af et Andragende fra Maren, afg. Hr. Hans Nielsen Bangs Efterleverske. Hendes Mand, der havde været Præst i Skam Hrd., var død forgangen Aar og havde efterladt hende som Enke med tre smaa Børn. Siden var Præstegaarden brændt, og hun var derved kommen i stor Nød. Nu tilstaas der hende som Hjælp til Præstegaardens Opførelse en Rigsort af hver Kirke i Fyns Stift. I et Kongebrev af 23. Febr. s. A. til Fyns Biskop anbefales hun til godvillig Understøttelse af Præsterne. (Efter dette er Præstegaarden i Klinte brændt 2 Gange, her 1636 eller 37, og sidste Gang 1731).

4. Hans Jakobsen Hindsholm (1636—1669) var født i Viby ved Kerteminde 1608. Han var gift 2 Gange, anden Gang 30. Juni 1661 med Lene Pedersdatter fra Jerstrup, hun døde 7. Oktbr. 1678.

I Anledning af en Strid mellem Bogense By og Klinte Sogn om, hvor Beboerne af Æbelø skal søge Kirke, fremkommer nedenstaaende:

1656, 8. Juli. Ebeløe søgte Klinte Kirke. Præsten, Hans Jakobsen (Hindsholm) mener, at Ebeløe bør at høre til Klinte Sogn og ikke til Bogense, grundfæstet til Klinte Sogn. Efter de anførte Grunde for og imod synes det mig bedst, at det stod til Øens Beboere frit at søge, hvilken Kirke, dem lystede, og give Tiende til Legge Præsterne. Skulle Præsterne derom ikke indbyrdes kunne enes, da synes mig, at saa mange, som nedsætte sig paa Ebleøen og der bygge og bo, de skulle søge Klinte, medens de, som havde taget Borgerskab i Bogense, og deres Tjenere at høre til Bogense.

D. M. III,4.

5. Rasmus Petersen Bruun (1669—1712). I Klinte Kirkes søndre Kapel findes et færdigt Epitafium over denne Præst og hans 3 Hustruer samt Sønnen Peter Rasmussen Bruun (død 15 Aar gammel). 1. Hustru var Anne Hansdatter Ravn. 2. Anne Lucie Hansdatter Husum, og 3. Kirsten Jensdatter, der efter Sigende skal

have været lidt af en Forfatterinde, een af hendes Bøger findes paa det kongelige Bibliotek. Pastor Bruun (Mester Bruun) var en Tid Mdejer af Æbelø. I Aarbogen for Odense Amt (1917, Side 583) hedder det: »Samme Aar (1700) har der været 5 Lodsejere i Øen, nemlig Etatsraad Ehrenschild til Enggaard, Tolder Christen Pedersen, Bogense, Mester Bruun, Præst i Klinte, Hr. Johan (Præsten Johan Struch i Næraa) og Bogense Kirke. — I 1701 afhænder Præsten Hr. Bruun i Klinte til sin Kones Stedfader, Tolderen Chr. Pedersen 2 Parter i Øen, nemlig 1 paa 1150 Rdlr. og 1 paa 212 Rdlr. 1 Mk. 2 Sk.«.

6. Gøde Erntsen Helm (1712—1727) var født i Haarslev 11. Februar 1682; kom hertil som Præst fra Brenderup—Ore den 3. Oktober 1712. »Oberstløjtnant Warnsted, som havde kaldet ham, søgte at faa den kgl. Comp. genkaldt, da hans Dygtighed til Prædikestol og Levnets Skikkelighed ikke skulde være, som det kræves af en Præst; men Biskoppen fik Kongebrev 30. September 1713, at han skulde ham ordinere, hvis Warnsted ikke inden 14 Dage for Retten anhängiggjorde nogen Usømmelighed af ham«.

Det ovennævnte Kongebrev medtagees her: Friderich den fjerde (osv.). Vor Bevaagenhed liliorn. Paa den til Os den 21. September, sidst afvigte indkommen allerunderdanigste erklæring over os elskelig Oberst, Lieutenant Warensteds Supplication, anlangende at vores paa hans til Gøde Ernsten Helm den 3. Oktober 1712 udgivneKaldsbrev paa at vare Sognepræst til Klinte og Grindløse Sogner i vort Land Fyen, som nu skal være ledig. allernaadigst given confirmation maatte igen kaldes, eftersom bemeldte Gøde Ernsten Helms Dygtighed til Prædicke Embedet samt hans levnets skikkelighed ey skal være saaledes, som af en Præst udkræves, med videre, give Vi dig hermed allernaadigst til Svar, at saafremt fornævnteOberst Lieutenant Warenstedt ey inden 14 Dage nogen usømmelighed, som fornævnte Gøde Ernsten Helm i at blive Præst kand forhindre, ved Retten imod hannem anhengig gjør, du da med Ordination dit Embede efter Forordningen forretter, og haver du her af meer bemeldte Warenstedt uden Ophold natice at give. Dermed sker vor Vor Villie. Befalendes dig Gud. Skrevet paa Vort

Slot Kiøbenhavn den 30. September Anno 1713.

Til: Os Elskelig Velædle og Velærværdige Mag. Christian Muus, Biscop over Fyns Stift. (Originalen findes i Fyns Bispearkiv: Skam Hdr.'s Breve).

7. Jørgen Poulin (1727—1735) var fra Assens og blev 1. Marts 1732 viet i Bogense til Anna Elisabeth Philipsdatter Hagedom (Datter af Oberstl. P. Jak. Hagedom og Hustru Christiane v. Hoppen) til Harritslevgaard. — Mens Poulin var Præst i Klinte, brændte Præstegaarden, den 13. August 1731.

8. Ernst Anastasius Hermansen Krøyer (1735—1745) er iødt i Maribo 1703, Forældrene boede der, men flyttede senere til Randers, hvor Faderen (Hermansen Krøyer) blev Byfoged. Pastor Krøyer døde her 1745, kun 42 Aar gammel.

9. Søren Sørensen Broge (1745—1790). Han var født i Aarhus 11. April 1717 og tilhørte maaske den meget kendte Broge-Slægt fra Aarhus.

10. Jørgen Kampmann (1790—1807). Før han kom hertil, var han Præst i Emmerlev 10. September 1784, derefter i Tønning-Tneden, hvor han blev Præst 1.

Juni 1787. Han var født i Skæve 9. November 1755. Hans Hustru hed Martha Ingel; de havde ingen Børn. Kampmann døde 18. August 1807.

11. Palle Saabye Monrath (1807—1836) kom hertil i en Alder af 38 Aar, da han er født 20. April 1769 i Egense (vel ved Svendborg). Hans Hustru, med hvem han blev gift 20. September 1799, hed Kirstine Margrethe Ipsen. En Søn, Erik Christian Monrath, var en kendt Literat.

12. Thomas Menneving Arthur Arctander (1836—1866). Den 21. September 1831 blev han kaldet til Sognepræst for Nr. Næraa -- Bederslev, hvor han var i 5 Aar. Han var gift 2 Gange. 1. Gang med Anna Brammer af Strø. 2. Gang med Amalie Fjelstrup. Pastor Arctanders Børn: 6 Sønner og 4 Døtre vil være kendt af mange af de ældre her paa Egnen.

13. Henrik Peter Christian Tram (1866—1882), født i Astrup, Grinderslev Sogn, 23. Marts 1810. Han var først Præst i Ølby-Asp-F. 1848—66, før han kom til Klinte-Grindløse. Hans Hustru var Ursula Ottesen; de havde 4 Sønner og 1 Datter; den ene af Sønnerne, Gerhard Tram, er nuværende

Sognepræst i Uby ved Kallundborg.

14. Frederik Petersen Vincens Gottlieb (1882—1913) var en Søn af Sognepræst Fr. Ludv. Theodor Gottlieb og Hustru Henriette Marie Georgia Erichsen, den Gang boende i Ø. Linnet, hvor Sønnen fødtes den 21. Juni 1841. Gottlieb blev Kandidat 1868 og blev kaldet til Sognepræst i Skart og Hjerpsted i Tønder Provsti den 6. April 1869. Da han ikke kunde finde sig til rette under tysk Styre, søgte han sin Afsked derfra i 1874 og blev derefter Præst i Bølling Sæder i Vestjylland og var der, til han 20. April 1882 kom til Klinte. Hans Hustru var Dorte Marie Fjeldgaard, født 7. September 1848 i Thisted og død i Klinte den 9. Marts 1901.

15. William Peter Hansen (nu Kærup) siden 1913, men herom senere et andet Sted, da jeg selv sagt ikke vil udsætte nogen af os n u levende og n u virkende for Omtale i et Dagblad.

Skolerne.

For Nørreby Skoles Vedkommende er Skolehus og Vaaningshus opførte i 1827 og 1828 paa hele Pastoratets Bekostning heder det i en gammel Skolekom-

missions Protokol; men før den Tid har der været holdt Skole i det saakaldte gamle Hospital, der blev nedrevet i 1919. Det var beliggende midt i den østre Del af Byen. Det har muligt kun været Skolehus, og Lærerboligen kan da have ligget paa samme Sted, hvor den nuværende Skole er. Pladsen, hvor Hospitalet laa, tilhørte endnu Læreren i Nørreby. Da Børneantallet i Nørreby Skoledistrikt omkring 1915 var i stadig Stigen, kom Tanken om en Forskole frem, og en saadan blev da ogsaa opført i Aaret 1917. Fra »Arilds Tid til vore Dage« har der kun været 2 Skoler i Kommunen, en i hvert Sogn for alle Sognets Børn. I det udstrakte Klinte Sogn skulde alle Børn søge Skolen i Nørreby. Det var en lang og besværlig Skolevej fra Jersore i Betragtning af, at det ikke blot var Børnene fra Jersore By og Mark, men ogsaa fra de Øer, der hører til Sognet. Derfra kom ogsaa i 1880erne Tanken frem om et eget Skoledistrikt for Jersore, og en Skole blev bygget i 1891. — I Grindløse var der i 1805, vist paa en meget indskrænket Plads, umiddelbart op til Kirkeediget, opført en Skolebygning, den blev dog snart for lille, og allerede i

1834 maa der opføres en ny, da den gamle \geq ej kan give Plads for den indbyrdes Undervisning. Den ny blev lagt paa Pladsen lige foran Kirkegaardens Indkørselsport (et meget mærkeligt Sted, skulde man synes). Her holdtes Skole til 1885, da den nuværende Skole blev opført paa en Plads, der dengang tilhørte Gyldensteen. Lærerboligen er bygget 1840. — Her skal anføres følgende af Grindløse Skoles Embedsbog (Forfatteren: Lærer Kjæng): Degneboligen laa i Seidlers Tid umiddelbart op til Kirken, vest for denne, saaledes, at een af Adgangene til Kirkegaarden gik over Degneboligens Gaardsplads. Paa et ved Siden af Degneboligens Have beliggende Stykke Jord, som tilhørte Godsejeren, men hvortil Degnen i en lang Aarrække have haft Brugsret, lod Seidler i Aaret 1805 opføre et Hus, der efter hans oprindelige Bestemmelse skulde tilfalde hans eventuelle Enke eller hans Børn som Privat-Ejendom. Da Godsejer Østrup imidlertid døde, uden at Seidler havde faaet lovformelig Adkomstbevis paa Jorden, og Sagen heller ikke blev ordnet med Godsets nye Ejer, Besidderen af Grevskabet Gylden-

steen, kunde det befrygtes, at Grevskabet efter Seidlers Død vilde fordre Huset fjernet og gøre sin Ejendomsret gældende til Jorden. Der blev derfor kort før Seidlers Død ved Mellemkonst af Skolekommission og Skoledirektion indledet Forhandlinger om, at Seidlers Børn skulde have fuld Raadighed over Hus og Jord, saalænge de levede, medens begge Dele efter deres Død skulde tilfalde Grindløse Skolelærerembede som et Enkesæde. Med Grevskabets Billigelse blev Sagen den 3. December 1838 i et Andragende fra Seidler forelagt Concelliet, der efter forskellige Forhandlinger stadfæstede den foreslaaede Ordning den 6. August 1839 (samme Aar døde Seidler). Der var imidlertid ingen Midler henlagte til Husets Vedligeholdelse, og da det efter den sidste af Seidlers Børns Død i Aaret 1882 var meget brøstfældigt, ansøgte den daværende Lærer (Kjæng) i Grindløse Skoledirektionen om, at Huset maatte blive solgt, og at den derved indvundne Kapital maatte anvendes til Stiftelse af et Legat, hvoraf Renten skulde tilfalde Enken efter Skolelærere i Grindløse (eller eventuelt Lærerdøtre). Denne Ansøgning blev ef-

ter af Direktionen at være tilstillet Ministeriet bevilget af dette i Skrivelse af 20. April 1885, og Huset blev saa i Efteraaret 1885 solgt ved offentlig Auktion for 840 Kr., hvilken Kapital blev indsat i Bogense Sparekasse og er nu ved Rentens Oplæggelse vokset til 3500 Kr. Huset blev straks efter Salget nedbrudt af Køberen og lagt ind under Mtr. Nr. 3 i Grindløse. — Der var imidlertid ingen Fundats for Legatet, hvorfor nuværende Lærer (Jensen) i 1918 ansøgte Ministeriet om, at Sagen maatte blive endelig ordnet. Dette skete ogsaa, og den 23. April 1919 blev der givet kongelig Konfirmation paa Fundats for »Sognedegns Sejdlers Legat«.

I 1901 var Børneantallet i Grindløse Skole 49, det laveste, jeg har kunnet konstatere; derefter var det i stadig Stigen, indtil det kulminerede i 1917 med 107 Børn. Under denne Periode maatte man nødvendigvis skride til en Udvidelse af Skolevæsenet, og en Forskole blev bygget i 1910. — Der har i Aarenes Løb været flere Skoletanker fremme i Kommissionen: saaledes om en Centralskole i Vesterby for alle de større Børn fra begge Sogne og

endelig ogsaa en Plan om en fælles Hovedskole for begge Skoledistrikter i Klinte Sogn. Ved at føre saadanne Planer ud i Praxis vilde man opnaa det Ideal, skolemæssigt set, at give alle Børn indenfor Kommunesn Omraade samme Undervisning; men hvor gode og velmente end disse Tanker kunde være, har de ikke faaet Lov til at træde ud i Virkeligheden, vel nærmest af den Grund, at Afstandene er for store og synes ikke rigtig at indbyde til en saadan Ordning.

Lærerne.

I Grindløse kan Rækken af Lærere følges noget længere tilbage end i Nørreby, men heller ikke her er der noget at kro sig af. Den ældste er Hans Jørgen Naur, som døde i 1752 (efter en gammel Visitatsbog for Fyns Stift). Hans Efterfølger i Embedet var Cornelius Stretzov; han var Sogndegn 1752 til 1792, da han blev afløst af Christian Seidler, den sidste Sogndegn for Klinte-Grindløse (1792—1839). — Han er den første i Rækken, hvorom der kan tilvejebringes paalidelige Oplysninger. Han blev født i Nyborg den 8. Oktober 1749 og var Søn af den derboende

Skarpretter Seidler. Ifølge en i den Seidlerske Familie opbevaret Dagbog (findes dog nu paa medicinsk-historisk Museum 1912, hvor Kredslæge Trautner har faaet den sikkert anbragt) skrevet paa Tysk af Skarpretter Seidler (der menes at være født i Holsten) tiltraadte han sin Bestilling i Aaret 1742, saa det sandsynligvis har været ham, der har udført Dødsdommen paa Struense og Brandt den 28. April 1772. Ganske vist nævner han sig ikke i Dagbogen som fungerende ved Hønrettelsen, men baade Katastrofen paa Slottet Natten mellem den 16. og 17. Januar og navnlig selve Eksekutionen fremstilles ret udførligt i Dagbogen endogsaa med Tilføjeelse af forskellige Biomstændigheder, der næppe vilde have været optegnede, dersom ikke Dagbogsforfatteren personlig havde været medvirkende ved den omtalte Begivenhed.

Til dette, der er anført efter Skolens Embedsbog, skal føjes denne Oplysning (efter Kristian Carøe: «Bøddel og Kirurg» — 1912), at Seidler ikke er ene om at være Forfatter til ovennævnte Notebog. Seidler døde allerede 1753, men hans Efterfølger som Skarpretter fra 1753, Christian

Røseler, har fortsat Notebogen til op imod 1800 (han døde 1810). Han er ligesom Seidler en indvandret Tysker, f. 18. September 1727 i Ahrenboek i Holsten, og førte ogsaa Bogen paa Tysk. De første 9 Sider er af Seidler, de sidste 50 af Røseler. — R. blev gift med Seidlers Enke, Elisabeth Wagner, død 13. Juni 1754. — Notebogen er delvis aftrykt i Carøes Bog.

Christian Seidler blev Student fra Nyborg Skole og (vistnok) i Aaret 1772 theologisk Kandidat. Forskellige Forhold gjorde, han ikke blev Præst, men maatte ernære sig ved Lærervirksomhed. Han var først Privatlærer i 7 Aar, blev derefter i 1779 kaldet til Skolelærer i Snekstrup, Paarup Sogn. 10 Aar senere avancerede han til Sogndegn i Søndersø, og i Aaret 1792 blev han af sin Skolekammeret, Godsejer Østrup til Jerstrup, kaldet til Skolelærer i Grindløse og Sogndegn for Klinte-Grindløse Menigheder. — Embedet var efter Tidens Forhold meget indbringende, navnlig hvad de særlige Degneindtægter angik; der blev saaledes foruden mange andre Naturalier aarlig ydet til Degnen 80 Gæs. Trods de gode Indtægter, levede Seidler — efter

hvad der berettes — i trange Kaar ved sin Død den 18. Januar 1839, i en Alder af 89 et kvart Aar.

Seidlers Eftermand i Embedet er Hans Arent Heilman, der sad her som Lærer fra 1839 til 1871 (døde 5. September). Heilmann er barnefødt i Baaring Skole den 1. Februar 1808 af Forældrene, Skolelærer Ove Juul Heilmann og Hustru, Eleonora Cecilie, født Brandt. Heilman var en ualmindelig høj og kraftig Mand (75 Tom.) og havde i det hele et meget anseligt Ydre, men trods den tilsyneladende store Legemskraft blev han tidlig aflægs, i 1865 fik han en tiltagende Låmhed i Benene, og den før saa kraftige Mand sank helt sammen og maatte tilbringe Resten af sit Liv fængslet til Sengen eller en Lænestol. — Hans Hustru, der hed Arendine, født Dahl, og var Datter af Toldforvalter Dahl i Bogense, overlevede ham kun i 3 Maaneder, hun døde i Grindløse den 30. Novbr. 1871.

Søren Adolph Kjøng (1871—1912). Han har i Embedsbogen skrevet smukt og udførligt om sine Forgængere. Af hans Selvbiografi skal her anføres et Udtog: — —»Jeg opholdt mig i Tyrstrup (i Sønderjylland) fra 1. April 1863

til hen i Juni Maaned 1864 og overværede saaledes paa nært Hold de fleste af Krigsbegivenhederne, der gjorde et uudsletteligt Indtryk paa mig. Efter Høstferien 1864 blev jeg optaget som Elev paa Seminariet i Jellinge, hvor jeg tilbragte 3 lykkelige og indholdsrige Aar til min Afgangseksamen i Sommeren 1867. Det paafølgende Vinterhalvaar var jeg Lærer ved Landbrugsskolen i Lumby, og om Sommeren aftjente jeg min Værnepligt ved 5. Bataillon i Odense. Den 1. Januar 1869 blev jeg ansat som Hjælpelærer i Grindløse, hvilken Stilling jeg beklædte, indtil jeg efter Heilmanns Død fik fast Ansættelse; idet jeg den 13. November 1871 af Biskop Engelstoft blev kaldet til Skolelærer og Kirkesanger i Grindløse. — I Aaret 1873 ægtede jeg Vilhelmine Emilie Scheffmann, Datter af Skolelærer og Kirkesanger Nikolaj Vilhelm Scheffmann og Hustru, Florentine Emilie Hvalsøe af Eielby.

Peter Emil Jensen siden 1912, og ved Forskolen (opr. 1910) blev Forskolelærerinde Rigmor Nielsen ansat straks fra Begyndelsen og virker der endnu.

* * *

Af Lærere (Skoleholdere) i

Nørreby kendes kun ganske lidt til Seerup, som var Skoleholder indtil 1827 og døde nogle Aar derefter. Han med Hustru opholdt sig til deres Død i den gl. Lærerbolig (Hospitalet).

Lærer Lars Nielsen Lund blev af Besidderen af Grevskabet Gyldensteen kaldet til Nørreby 1827, samme Aar, som den ny Skole med Bolig opførtes. Han var født 19. Maj 1800 i Kærby, Skovby Sogn. Hans Moder var fra Lunde By, hvilket gav Anledning til, at han rimeligvis paa Seminariet fik Navnet Lund, hvilket han senere beholdt. I sin tidlige Ungdom kom han til at tjene i Haarslev Præstegaard, hvor daværende Pastor R. Balslev tog sig af ham og hjalp ham til at blive antaget som Elev paa Skaarup Seminarium, hvorfra han dim. 1821. Efter sin Dim. var Lund Huslærer nogle Aar hos Pastor Hoff og endelig en kort Tid Hjælpelærer i Nr. Næraa, før han blev kaldet til Nørreby. Lund var en meget flittig Mand baade i sin Skole og som Arbejder i sin Have og Mark. Lidt Bogbinderi drev han ogsaa med og forsynede flere af Slettens Skoler med indbundne Skolebøger. Lønnen til Nørreby Embede var den Gang kun lille, og den

væsentlige Del skulde udbringes af den til Embedet tillagte Jordlod. Degnen i Grindløse tog nemlig (indtil 1837) alle de kirkelige Indtægter, ogsaa fra Klinte Sogn, saavel som Smaaredsel (Gæs, Brød osv.). Af Lunds Regnskabsbøger for disse Aar ser man da ogsaa, at Indtægterne alt i alt naaede mellem 100 a 150 Rigsdaler. Lund var gift med Helene Marie Lund, Datter af LærerLund i Veflinge. Hun døde 1835, og 1842 ægtede Lund hendes Søster, Badeline Cathrine Lund. Han døde 1868. Hans Hustru 1904.

Lærer August Jørgen Ulrich Nielsen blev kaldet til Nørreby 31. December 1868. Han blev født 3. Marts 1843 i Ubberud, hvor hans Fader var og hans Farfader havde været Lærere. 11 Aar gammel blev han fader- og moderløs, hvorfor han kom til sin Søster, der var gift med Lærer Jepsen i Spedsbjerg. I Forberedelse hos Lærer Petersen i Koeltjerg. Dim. fra Skaarup 1864. 1865 Hjælpelærer hos Lærer Heilmann i Grindløse. Derefter kaldet til Nørreby 1868 Gamle Lærer Nielsen blev pens. 31. Marts 1913 og døde efter et Aars Tid at have været Pensionist den 5. November 1914. — To af hans Børn er ansatte i Nørreby,

nemlig Lærer Ax. Nielsen (fra 1913), der blev sin Faders Eftermand i Embedet, og Forskolelærerinde Astrid Nielsen (fra 1917) ansat ved Nørreby Forskole. (En anden Datter, Rigmor Nielsen, er ansat ved Forskolen i Grindløse).

Ved Jersore Skole har der siden Skolens Oprettelse 1891 været 2 Lærere, nemlig: Jul. Buch til 1923 og Lærer Rasmussen, som fra Nytaar 1924 har begyndt sin Virksomhed dér.

Store Gaarde.

Vi har jo ingen større Gaarde, vil man sige. Nej, men: Der var engang! Saa nøjes vi med det, vi har, og er glade til — desuden: de store Gaardes Saga synes jo snart at være ude — desværre kan man med en vis Ret sige, for vel maa de store Gaarde udstykkes, saa Jorden kan komme ud paa flere Hænder og udnyttes mere intensivt, men der gaar alligevel et Stykke Kulturhistorie tabt, om vi ikke kan bevare vore gamle Borger. — Vi ser da paa vor Egn, som den er og har været; thi der er ikke den Egn i Landet, som er saa fattig paa Historie — Danmarkshistorie eller Slægtshistorie — at det ikke lønner sig at skaffe sig noget at vide om den.

Ja, selve den hjemlige, kendte Egn's Kirker, Skove, Høje og Vandløb kan faa nye Stemmer, hvis vi øser af dens historiske Kilder, og dette kan bidrage til at fylde vort Sind med friske, berigende Indtryk, som vi godt kan faa Brug for i den ofte vanemæssige Arbejdsvandring i Tilværelsen, særlig for den, der fra Barnsben har levet paa en og samme Egn.

1. J e r s t r u p, eller som den i meget gammel Tid hed: J æ r p æ l s t o r p har ogsaa sin Historie. Den tilhørte i 14. Aarhundrede Slægten Banner; i Aarene 1328—1353 nævnes Niels Eriksen (Rød), der formentlig i 1353 blev dræbt af Valdemar Atterdags Hofmænd; dette er vel ikke ligefrem historiegodtgjort, men derimod dette, at der i 1355 blev indgaaet et Forlig mellem Niels Eriksens Sønner: Jens Nielsen, kaldet Løkke og Erik Nielsen med mange andre Adelsmænd og Kongen i Anledning af Niels Eriksens Drab. Vi ved fra Danmarkshistorien saare vel, at Valdemar Atterdag næsten altid laa i et syndigt Kævl med sine haarde Modstandere, Adelsmændene; kendt nok er hans Fejde med Niels Bugge paa Hald, men ovennævnte kan

tyde paa, at denne Strid ogsaa har strakt sig til vore Enemærker. Jerstrup var efter alle Solemærker at dømme en betydelig Gaard fra gammel Tid. I det 16. Aarhundrede tilhørte den Jørgen Henningsen Qvitzov og derefter hans Datter Hilleborg, gift med Mourids Emmiksen. Deres Søn, Anders Emmiksen, der døde søneløs 1576, overtog Gaarden efter dem. Over Anders Emmiksen og Hustru, Margrethe v. Ahlefeldt. og deres Datter, Margrethe Emmiksdatter, er der to Ligsten i Køret i Grindløse Kirke. En anden Søn er Hr. Otto Emichssen Mouritzissøn, som Kongen 2. April 1573 eftergiver dette Aars Afgift af Æbelø, da han i Ruggaards Skove har ladet hugge nogle Træer til Stalden i Medelfar og af sine egne Penge betalt Tømmerets Opletning og Savskærerne samt paa egen Bekostning underholdt disse.

1572, 15. Febr. Forleningsbrev for Otte Emichssen, Embedsmand paa Rugaardt, paa Ebelø, som Jørgen Svabe sidst havde den i Værge, mod aarlig at svare 50 Dlr. deraf og frede Skovene paa Øen.

Fra 1567 foreligger Forleningsbrev for Anders Emichssøn, Mouritz' Søn, paa noget af Antvorskov

Klosters Gods i Fyn, nemlig: 4 Gaarde i Rostrup, 1 i Klinte, 1 i Nørreby, 1 i Melby, uden Afgift; han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf.

Efter Emmiksens Død gik Gaarden i Arv til hans Søster, Tale, som var gift med den berygtede Eiler Brochenhus til Søndergaard og selv ikke var nogen velrenommeret Dame, hvorved disse to har gjort sig ufordelagtig bekendt, kan jeg intet oplyse om. Men en Datter, Maren, blev gift med Jørgen Achersleben og bragte Gaarden til ham, hvorefter Sønnen, Mourids Achersleben († 1641) ejede Jerstrup, som hans Enke, Ellen Gøye, 1647 solgte til Jomfru Ide Skinkel; hun drev ikke Gaarden selv, men ansatte sin Brodersøn Knud Skinkel som Bestyrer, indtil hun i Aaret 1655 afhændede den (med 2 tilhørende Møller, hvoraf Kragelunds Vandmølle formenes at være den ene) til Jomfru Mette Gregersdatter Krabbe. Hendes Brødre, Niels og Claus Krabbe, overtog Gaarden efter hende og sidstnævntes Enke, Marie Sofie Bielke, udkøbte 1678 sin Svoger og solgte derefter Jerstrup til Helmuth Otto v. Winterfeld, der vides at eje den 1693. I 1719 tilhørte den Oberstløjtnant

Warnsteds Enke, Hedvig Sofie v. Winterfeld, der forøgede Gaarden med 127 Tdr. Hartkorn, som blev købt af Kronen. Hvornaar Oberstløjtnant Warnsted er død, vides ikke, men 1712 lever han og nævnes som den, der har kaldet Gøde Ernssen Helm til Sognepræst for Klinte-Grindløse og bagefter søger at faa ham afsat, hvad dog ikke lykkedes, da han muligt ikke for Retten kunde fremskaffe de Beviser, der forlangtes forelagt i Løbet af 14 Dage, hvorefter Præsten blev indsat.

Warnsteds Enke maa have solgt Jerstrup til Fr. Lassen, der ejer den 1720 og udvider den stærkt ved Køb af betydeligt Gods. Det var nu en meget stor Ejendom paa 1351 Tdr. Hartkorn med tilhørende Fæstegods og fire Kirker, nemlig Klinte, Grindløse, Eielby og Melby. Med Storheden synes det dog at have været saa som saa, thi Gaarden skifter ustandselig Ejer; i 1720 ejer Fr. Lassen den, men 1739 sælges den af en Admiral Seneca v. Hagedom til Knud Fogh, hvis Broder, Kancelliraad Marcus Fogh 1757 solgte den til Laurits Switzer; denne sidste afhænder den allerede Aaret efter til Eva Margrethe Rosenørn, født Grüner (1758—60). Hun døde paa

Jerstrup og blev begravet i Grindløse Kirkes Ligkapel. Efter hendes Død solgtes Gaarden ved Auktion for 46,000 Rd. til Kammerraad Hans Lindholm i St. Petersborg, en Købmand P. Eielskov i Odense har vist ogsaa været Ejer en kort Tid; men det ser i alle Tilfælde ud til, at Hans Lindholm i 1779 overdrog Gaarden for 58,500 Rd. til Justitsraad Laurids Lindgaard, der 1788 solgte den til Jakob Østrup, som ejer den til sin Død 1803, hvorefter Gaard og Gods i 1804, den 21. Juli, sælges til Grevinde Constance Frederikke Henriette Knuth til Gyldensteen for 145,200 Rd. Kongelig Bevilling for, at Jerstrup med Gaard og Gods maa indkorporeres under Gyldensteen foreligger af 18. Januar 1805. Jakob Østrup, den sidste Godsejer paa Jerstrup, var efter alt at dømme en god og en betydelig Mand i sin Tid. Han omtales som »den i Landbruget kyndige og virksomme Mand«; han stifter et Legat til Fremme af Husfliden i de 4 Sogne: Eielby, Melby, Klinte og Grindløse, han var Medlem af den første Sognekommision her i Kommunen osv. — Siden Jerstrup kom ind under Gyldensteen har der været forskellige Forpagtere: Langhoff, Bü-

lov, Matzen, Jantzen og for Tiden Levinsen. — Ladebygningerne til Gaarden nedbrændte i 1880 ved Lynnedslag.

2. Jersore var forud en gammel Hovedgaard, ikke som nu en Landsby med Udflyttere. I 1410 nævnes dog baade Gaarden og Jersøre By. 1578 nævnes 10 Gaarde i Byen. — Navnet Jershave eller Jarshauge (Peter Hanssen sen.s Gaard, den gamle Hovedparcel) forekommer ogsaa, ligesom Jarlsoræ, Ore og Oreby. Det var dengang en Halvø, det nu inddæmmede Areal mellem Jersore og Egense var aabent Hav, endda ret dybt, hvad ioretagne Boringer godtgør. Vigen har her strakt sig Øst paa op imod Vesterby Jorder. Jersore laa da som en Halvø mellem Kattegat og Vigen. Halvøens Udseende har næppe været det samme som nu; der har sikkert været Skov, da Navne som Øreskov og Skovlykken forekommer flere Gange, f. Eks. i følgende gamle Dokument fra 1501:

Lavshævd sed paa Halvdelen Jersøregaard, som er den nørre Del med sit Enemærke og Abildgaard, som han nu indhegnet er, og Halvdelen af Eglinge, den østre Del, som ligger ved Aaen og Skel, som stenet og stablet er mellem

Klostret og Jørgen Borkertsen. og Halvdelen af Ebelø Høime, og Halvdelen af Dret, den Del, som vesten ligger ved de Stene og Stabler, som der er sat i Syd og Nord, og Halvdelen af Linndø, den Del norden ligger ved de Skelstene i Øst og Vest, og paa Halvdelen af Øreskouff den søndre Part, og det halve af Skoulycken, og halvt Nørre Lycke, den vestre Del, som løber af Adelvejen til Skelstenene til Maden og saa i Vest til nørre Abildgaard, og halvt Synnder Lyckenn, som løber fra Adelvejen og ned mod Stranden til det Dige og saa i Øst til Margaardtsztorne, og halvt Synndermade og Halvdelen af Grydh, hvor som Klosters Maal falde kan, og alt andet for nævnte Gaards Enemærke, Ager, Eng, Skov og Mark, som Klostret har haft i sin rolige Hævd i 30 Aar og mere.

Her laa den gamle Hovedgaard, et Stridens Æble mange Gange, hvad de mange gamle Domsafsigelser er et Vidne om; nogle mener, at Gaarden har været en Sørrøverborg; sikkert er det, den har ligget godt gemt, og Beliggenheden kunde maaske tale for en saadan Antagelse. Det første, man ved om Jersø Hovedgaard er, at i Aaret 1353 fik Hr. Hans Poul-

sen Læsebrev paa den, men kun for kort efter at pantsætte den til Hr. Eggert Bitzere, der 1362 overdrog Pantet til Dalum Kloster. — 1391-94 deler Brødrene Johannes og Richard Poulsen Arven efter deres Forældre mellem sig og gav hinanden gensidige Skøder. Johannes fik Jersøre med Tilliggende og Richard, kaldet Føring, fik deres Gods paa Før (?). Ejendomsretten blev næsten i samme Aaringer af en Poul Nielsen, vel en Ætling af Hans Poulsen, tilskødet Hr. Berneke Skinkel, hvis Fader Otte Skinkel, kaldet Skele, 1398 havde udkøbt Dalum Kloster af Gaarden. Skinklerne ejede dog kun Halvparten af Jersøre; Resten tilhørte nu Brødrene Hr. Hartvig Linmbeck og Iven Ratmandorf, der 1399 ved Dom blev tilkendt Retten til Ejendommen, altsaa den halve Part, som de 1409 afhænder til Hr. Johan Olsen (Bjørn), den rige Johan Olsen, som ogsaa var Ejer af Resendorf (Rostrup i Skamby Sogn). Begge disse Gaarde gik saa i Arv til Datteren Helle, gift med Ridder Axel Andersen (Mule), der 1421 pantsatte det hele til sin Hustru Farbroder Hr. Bjørn Olsen. Han beholder det kun til 1423, da Hr. Axels Svoger Steen Basse

indløser Godset for derefter at udkøbe Hartvig LimbecksSøn, Claus af Jersore, saa nu synes Steen Basse at eje det hele. Han havde kun een Søn, Jess, der nævnes en enkelt Gang; Sønnen døde før Faderen, hvorfor denne 1427 stifter til Minde om sin Søn i Vor Frue Kirke i Nyborg et Vikariat i det søndre Kapel, som han selv lod bygge, og som han tilskødte meget Gods: Jersore Hovedgaard med 8 Gaarde, Rosendorp Hovedgaard med 6 Bøndergaarde, 9 Gaarde i Nr. Højrup, 3 Gaarde i Rogelund m. m.

Om Gudstjenesten i Kapellet anordner han: Præsten, som fik dette Vikariat i Befaling, skulde hver Dag holde to syngende Messer og en Dag om Ugen synge Vigilier, han skulde føde hver Dag og kostgive 7 nødtørftige Folk og give dem en Klædning og et Par Sko om Aaret, ligeledes skal der fødes og holdes en fattig Pebling til fornævnte Gudstjeneste m. m. Men det er vist ikke alene i Nyborg Kirke, der skal holdes Messe, det samme maa ogsaa være anordnet i Antvorskov Kloster, thi 1448 »stadfæster Ellen Johansen, Steen BassesEfterleverske, Steens Gave til Antvorskov Kloster«. I 1490 stadfæster Kong Hans i en

Dom, at de Rettigheder, som Steen Basse har forlenet Nyborg og Antvorskov med, skal blive ved Magt, og at Kronens Bønder i Nørreby og Klinte maa rette sig herefter: »Sker og saa, at Sandemænd gange Markskel paa fornævnte Jord, da skal det Klosters Tjenere (Bønderne og Husmændene) i Jersøre ingenlunde komme til Forfang eller Skade«. Steen Basses Navn sættes ogsaa i Forbindelse med en Forbryders Dom og Henrettelse, thi 1433 dømmes Hans Frost som en »ren Forrædder« til at stejles (for saadan Ugerning mod sit rette Brød (sin Husbond) og i sit rette Brød, at ham derfor af Rette efter vor Lands Lov bør at hænges eller at stejles). I Beretningen om Dommen optræder Steen Basse som Anklageren. Folkevisen om den samme Tildragelse er urigtig, forsaavidt angaar Hustruens Navn (hun hed Ellen og ikke Mette) og Hustruens Selvmord, da det fremgaaer af Skøder m. m., at hun i 1448 (nævnt ovenfor) var Steens Efterleverske« (Frost blev dømt og henrettet i 1433). Om det øvrige er rigtigt, er det umuligt at faa opklaret, noget sandt er der selvfølgelig.

Sten Basse havde vel udkøbt

Limbeckerne af Jersøre, men til Trods herfor synes de dog at holde fast ved Gaarden og maa vel sagtens have købt Hovedgaarden (eller i det mindste Nyborg Kirkes Part heri), thi allerede 1444 kunde Henneke Limbeck sælge den til sin Fætter Borkvard Ivensen, hvad der dog ikke hindrede ham i tillige at give Antvorskov Kloster Skøde paa den, hvad der gav Anledning til Kiv og Splid i fuldt Maal. 1461 og 1466 nævnes saa en vis Poul Pedersen som Ejer, men 1488 skiftede Jørgen Borkvardsen, Bendix Hogenskild og Erik Christensen, vistnok Arvinger efter Borkvard Ivensen, Jersøre imellem sig. Erik Christensens Døtre, Anne og Dorte, solgte 1514 deres Part til Bendix Hogenskilds Søn, Erik; men da Jørgen Borkvardsen samtidig solgte sin Ejendom til Antvorskov, der jo havde et ældre Fodfæste i Gaarden, fulgte Erik Hogenskild 1516 Eksemplet, og Klosteret blev saaledes Eneejer i Gaarden. Klosteret har saa rimeligvis nedlagt den gamle Hovedgaard, og en Del af Jorden er blevet udstykket til Bøndergods, mens Hovedparcellen en Tid har tilhørt Harritslevgaard, hvorfra den blev frikøbt (se: Danske Gaarde) allerede

1798 af Fæsteren Knud Nielsen, som havde Fæstet efter sin Fader, Niels Hansen. Købesummen var 4500 Rd., og Gaarden var dengang paa 15 Td. 4 Skp. Hartkorn; men Knud Nielsen delte den i fire Dele, mellem to Døtre og en Søn og beholdt selv Hovedparcellen, som han 1820 overdrog til sin yngste Søn, Peter Knudsen; denne døde 1856, og hans Søn, Hans Petersen, den nuværende Ejers Fader, købte samme Aar Gaarden ved Auktion.

I Nærheden af Peter Hansens Gaard er der udgravet Rester af den gamle Gaards Kælder, sat af røde Munkesten, der findes endnu Murbrokker paa Stedet, og et Stykke derfra har der ligget en rund, foroven flad Jordforhøjning, omgivet af en vandfyldt Grav. Nu er det hele jo imidlertid jævnet, og der er intet at skue af for dums Herlighed og Storhed, men i Stedet for ser man de mange gode Bøndergaarde og Smaahjem — velholdte som de er — der er en Pryd for et dansk Landskab, fremfor de aabne Herregaardsmarker.

Sluttelig vil jeg til Historien om Jersore føje et Par Smaakroniker, jeg har fundet i Billedværket: "Danmark" af M. Galshjot.

Det er i Beskrivelsen af Æbelø følgende forekommer:

Ved Jersodde løber der nemlig en Grund ud fra Fastlandet ud til Øen, og den ligger tør ved Lavvande. Den kaldes for Tovegade. Der er et gammelt Sagn om, at en By med Huse og Gader i fordums Tid skal have ligget derude, et Sagn, der søger sin Støtte i nogle Teglsten og Levninger af Murbrokker, man har fundet paa denne Grund og den nærliggende Kyst. Et andet Sagn, der vel kan have lige saa megen Rimelighed, vil vide, at Tovegade i gamle Dage var en Ø, hvorpaa der laa en Kongsborg. Kongen paa denne Ø, der dog ikke kan have været større end en almindelig Proprietærgaard, ejede en Datter, som han lod indespærre i et Bur og bevogte af en tjenstgørende Drage. En Havmand, der havde forset sig paa Prinsessen, dræbte imidlertid Uhyret og førte den skønne med sig til Havsens Bund, hvor hun fødte ham flere Børn. Siden fulgte Øen i Prinsessens Spor og sank i Havets Skød; men af Borgen ses endnu ved Lavvande det røde Tegltag, og her paa Tovegaden har nu Havmandens og Prinsessens Børn eller Børnebørn deres Tumbleplads, og der leger

de stundom i flere Dage. Dette sidste kan have sin Rigtighed. Under alle Omstændigheder sker det ikke saa sjældent, at Folk under Kørselen her paa en højst spøgefuld Maade er blevne løftede af Stabelen og har faaet sig en Svømmetur.

Befolkningen.

Naar det hedder: Fyn er Danmarks Have, vil man vist i Almindelighed, særlig paa sydligere Egne paa Fyn, mene, at det passer ikke paa Nordfyn, der jo ikke har det ægte fynske Præg. Øjet standses ikke af de mange levende Hegn; men til Gengæld er her det vide Udsyn — ud til alle Sider, ud over Kattegattet imod Nord, hvor man ser Øerne nær ved Jersore Strand, Æbelø, den jyske Kyst, Endelave og i klart Vejr Samsø. Til de andre Sider Kirker og Landsbyer. Men overalt ser man veldrevne Marker med store og smaa Ejendomme mellem hinanden, alt bærer Vidne om en driftig Befolkning. Naar man ser dette nu, og saa læser, hvilket Skudsmaal den samme Egns Befolkning fik omkring ved 1800, da forstaar man, at her er sket en Forandring. — Vi tager en Tur tilbage til 1806. Da udkom

der en Bog: Beskrivelse af Agerdyrkningens Tilstand i Danmark af Gr. Begtrup, Professor i Landøkonomi, og i denne Bog gives ogsaa en Beskrivelse af Skam Herred: Nørre-Sletten. Det er ikke specielt for Sognene her, men alle Sogne i Skam Herred (8 Sogne). Det hedder i denne Bog om Befolkningen: Nørre-Slettens Bondestand har hidtil været anset med den fattigste i Fyn, en Følge af Naturens egne Mangler, af en sildig Udskiftning, et urigtigt Jordbrug, og at den altid har været hoverigørende. Men dens Berømmelse er den hjemlige Industri, der forarbejdes ved Husflid meget Lærred. Dynevaar og Sækketøj, som føres til Markederne i Odense og Bogense. Enhver Købmand væver selv, og i hver Gaard og Hus er en eller to Væve. Dynevaar betales med 24—32 Sk. Al., Sækketøj med 18—24 Sk. og en ulden Dyne med 20—24 Mk. Stykket, og en Gaardmand kan som Regel sælge af disse Varer for indtil 50 Rd. om Aaret. For dem, der ønsker at stifte nærmere Kendskab med den nordfynske Hjemmeindustri, anbefales: Christine Reimers Bog: Nordfynsk Bondeliv. — Besætningerne paa Gaardene omtales heller ikke

særlig rosende: den er paa en Gaard (ca. 7 Tdr. Hartkorn) 6 Heste, 1 eller 2 Klaade, 5—6 Køer, noget ungt Kvæg, 10—12 Faar og 1—2 Svin. Egnens Hornkvæg er lidet og ikke af nogen god Art. Dens Faareavl er forsømt og ej saa god som paa Sønder-Sletten. Dens Svin er af det middelmaadige Slags, de opføres med Mælk og Byg (det skulde da ellers nok kunde gaa). — Men Forklaringen til denne ret tarvelige Tilstand er vel at søge deri, at næsten al Jorden er Fæstejord. Stillingen var den, at i Skam Herred fandtes kun 12 Selvejergaarde og 6 Selvcjershuse med tilsammen 80 Tdr. Hartkorn. Resten var Fæstebøndergaarde og -Huse, hvoraf kun en ringe Del var hoverifri. Hovedgaarden Jerstrup, der dreves med Hoveri, havde ca. 46 Tdr. Hartkorn, mens Fæstegodset androg ca. 220 Tdr. Det synes, som alt kunde tyde paa: en tarvelig Egn! Af Køkken- og Frugthaven paa Nørre-Sletten er ikke Spor. En maadelig Kaalplet med et Par Æble- eller Blommetræer er alt. Man finder ingen Lyst til nogen Slags Plantning, ej heller lægger man Vind paa Kartoffler. — Folkelønnen var paa de Tider heller ikke stor, det ene stod i Forbin-

delse med det andet. En Karls Løn var 28 Rd., Vadmæl til en Kofte, Lærred til en Skjorte, samt Foder og Græsning til et Faar; en Pige fik i Penge ca. 15 Rd., desuden en halv Skp. Hørfør saæt og beholdt dets hele Afgrøde, samt et Faar foret og græsset, og man begynder endog med at give hende Vadmæl til en Klokke og Lærred til en Særk. — En Daglejer fik omtrent den samme Løn Sommer som Vinter; det var en 10 Sk. om Dagen til en Mand og 8 Sk. til en Kone, foruden Føden. Man maa tilstaa, det var og kunde kun blive en lille aarlig Indtægt, en Arbejdsfamilie kunde opnaa ved slig Fortjeneste, og man forstaar derfor saa godt det triste Tidsbillede fra saa lille en Kommune som Klinte-Grindløse, at der i Aaret 1803 var 35 fattige under offentlig Forsorg; set i Forhold til Sognenes Indbyggerantal, der 1801 var 877 (Klinte 418, Grindløse 459), er det mange. — Man maa undres over de ret fattige Forhold, man i det hele taget faar Indtryk af, saa længe efter Bondereformernes Gennemførelse (1784—88) og efter de Fremskridt, der kan paavises fra andre Egn i Landet i disse Aar, og den følgende Tid bringer jo ingen

Forandring til det bedre for nogen Del af Befolkningen. Krigen 1807—14 ødelægger meget, og Statsmiseren 1813 forværrer Situationen yderligere og bringer endnu mere Fattigdom til Huse her som andre Steder. — Men mon ikke Aarsagen til den fortrykte Tilstand skal søges langt tilbage i Tiden i det Forhold, at Egnens Beboere har haft for mange Herrer! For selv om Bønderne mange Steder i Landet var stærkt under Herremandsvælden og maatte finde sig i meget, saa kunde det se ud, som Egnen her har været særlig ilde stillet. Der var de mange Herregaarde: Jersøregaard, Jerstrup, Rosendorf og Enggaard, og saa det, at disse Gaarde idelig skiftede Ejer, og Bønderne snart hørte under Dalum og Antvorskov Kloster, Nyborg Kirke osv., snart hørte under en fremmed Herremand, gjorde vist Tilstanden endnu værre. De fleste af Bønderne i Klinte og Nørreby var Kronens Bønder og var derfor bedst stillet.

Det kan sikkert have sin Interesse her at se nogle Udskrifter fra gamle Dokumenter, der viser, hvoreledes der er handlet med Gaardene fra gammel Tid. Det første er maaske af en lidt an-

den Slags; det er et Pergamentbrev med tre Segl (findes i Rigsarkivet) og er det ældste Dokument fra Skam Herred:

1350, 25. April. Kristian Nikolajsen. Bekender, at jeg skylder Hr. Johannes Sunesen 4 Mk. Sølv, som skal betales inden Allhelgensdag, for hvilke jeg pantsætter mit Gods i Grindløse, som jeg har arvet med min Hustru. Hvis Pengene ikke er betalt til den fastsatte Termin, overgaar Godset til Hr. Johannes S. Mit Segl og de udmærkede Herrers . . . Segl.

1362. Eghardus Ridder var Priorren paa Dalum 20 Mark skyldig, hvorfor han oplod for Priorren nogle Pantebreve, som han havde af Hans Pauellszønn paa Jersøre Gaard.

1409. Henrik Nielsen solgte og skødede Johan Olsen alt det Gods, hans Fader Niels Thomsen havde i Rosendorp, for andet Gods i Egens, som han har solgt ham.

1409. 24. Februar. Jeg Henrik Nielsen, Hr. Niels Thomesens Søn af Enggaard, fordum Ridder, har solgt og skødet velbaaren Hr. Johan Olaffsen, Ridder alt Gods, som sin Fader aatte, den Tid han døde, som er i Rostrup og Egense,

som han med sit aabne Brev har skødet mig.

1432. Kalle Clauszønn solgte og skødede Hr. Steen Basze en Gaard i Klinte, som Jens Ostredtzen, hans Morfader havde, ligeledes en Gaard i Nørreby, som han selv beboede, i Clinte Sogn med al den Rettighed, som han havde i Et-le-øe.

1432. Kalle Clauszønn af Egenze lover Steen Basse, at dersom han nogenti vil pantsætte eller afhænde sin Gaard i Rosendorp, som Anders Soneszøn iboede, da skal han have Forkøbsret.

1461. Claus Podebusks Bkendelsesbrev at have i Pant af Mester Jesper, Degn i København, en Gaard i Fyn, liggende i Egenze wester i Skam Herred.

1484. St. Hans Kloster i Odense gav Antvorskov Kloster til Mageskifte en Gaard i Grindløsz, som giver 6 Ørtug Korn, en Skæppe Smør, Lam, 2 Gæs, 4 Høns, og en Gaard i Reyngø, som Hendrick Annderszønn bebor, som giver 1 Ørtug Byg og 12 Skilling. De fik til Vederlag en Gaard i Steenszby, som skylder 1 Ørtug Byg, 12 Skilling, 1 Skæppe Smør, Lam, Gaas, Høns, ligeledes en Gaard i Ørckeby, skylder 1 Ørtug Byg, 1 Skæppe Smør, 2 Gæs og 4 Høns.

1490. Jep Mule af Honsløff Skougaard, Peder Hanszøn af Egensze og Anders Hoszell skødede til Antvorskov Kloster en Stump Jord liggende i alle tre Grindløsz Marker, som de sammen havde arvet efter Knud Peel.

1546. 14. Marts. Jørgen Gyldenstiern fik Livsbrev aro servitio, og efterdi han igen har opladt Provstiet i Odense til kgl. Maje-stæt, paa 21 Gaarde i Fyn (16 i Nørby, 1 i Vesterbye, 4 i Engense), at beholde uden al Afgift.

1551. 13. Juni. Forleningsbrev for Dr. Cornelius Hamsphort, Livlæge, paa dette Kronens Gods i Fyen: 16 Gaarde i Nørbye, 1 Gaard i Vesterbye og 4 Gaarde i Engense uden Afgift i hans Livstid. Dog skal Kongen selv have Ret til selv at lade bruge samme Gods, men i saa Fald forsørge ham med andet lige saa godt i Stedet.

1557. 22. Marts. Dr. Cornelius Kongens Livlæge har berettet, at hans Tjenere i Nørreby og Egense lide stor Mangel paa Gjærdsel, og Kongen har derfor givet dem saa meget som de behøve til deres Gjærder i dette Aar, hvorfor Jørgen Skinckel skal anvise dem, hvor de maa hugge det paa

Æbelø, og lade dem faa det uden Betaling.

1564. 23. Marts. Pantebrev til Henning Quitzow til Sandager paa 9 Gaarde og 2 Bol i Jersore By og en Gaard i Nørre Esterbølle for 1000 Jochimsdaler, som han har laant Kronen.

1569. 21. Septbr. Aabent Brev, hvorved Henning Quitzovs Pant i Antvorskov Klosters Gods Jersore med en Gaard i Nørre Esterbølle forhøjes med 1000 Dlr., hvilke han paa sin Hustrus Vegne (Birgi te Rønnow) har udlagt af de 4000 Dlr., hvorfor han selvtiende havde sagt god for Kongen til Hertug Ulrich af Meklenborg. Henning Q. faar tillige Pant i Kronens Herlighed af 2 Kirkegaarde i Tofte.

1574. 18. Juni. Aabent Brev, at Niels Bonde i Engeldrup, der har tilskødet Kronen sin Jordegne Bondegaard, og hans Hustru Karin i deres Livstid maa være fri for al Ægt, Arbejde og anden kongelig Tyngde paa Gaarden med Undtagelse af deres Landgilde og Landeskat. Efter deres Død skal Gaarden sættes for Landgilde af Oldinge. Niels Bonde skal paa Tinge med det første tilskøde Hack Ulfsthand Embedsmand paa Odensegaard,

paa Kongens Vegne Gaarden. Han maa kun hugge i Gaardens Skove efter Anvisning af Skovfogederne.

1575. 1. Marts. Befaling til Peder Oxe. Da Kongen straks vil indløse noget Antvorskov Klosters Gods i Jersore paa Fyn, som Moritz Podebusch har i Pant for 5800 Dlr. og 1000 Gylden i Guld, og det Antvorskov Klosters Gods i Jersøre som Fru Brette Rønnou har i Pant for 2000 Dlr., skal Peder Oxe af Rentekammeret levere Vihelm Dresselberg, Sekretær der skal sendes afsted med Pengene, de 7800 Dlr., og saa mange Dalere, som de 1000 Gylden kunne beløbe sig til, og befale ham at tage Pantebrevene med sig tilbage.

1577. 25. Oktbr. Pante- og Forleningsbrev til Hans Speigel til Borreby, Embedsmand paa Gladsaxe Slot, paa 2 Gaarde i Grindløse By og Sogn, 1 Gaard i Engeldrup, 1 i Vesterby, 5 i Rostrup, . . . (6 andre Gaarde) . . ., 1 i Nørby, 1 i Klinte, for 1000 gl. Dlr., som han har laant Kronen.

1578. 11. Marts. Ekspektancebrev for M. Iuer, Abbed i Soer, paa Nørby Gods i Fyen efter den nuværende Ejer Dr. Carnelius Hamsfortz Død, uden Afgift.

1580. 19. Juli. Niels Knudsen i Grindløse, der nu har tilskødet Kronen sin jordegne Gaard i Grindløse, maa beholde Gaarden og være fri for Skat i de næste 10 Aar.

1580. 29. Juli. Jørgen Olssen i Nørreby, der nu har tilskødet Kronen sin jordegne Gaard, maa beholde Gaarden og i de næste 10 Aar være fri for Skat.

1585. 5. Decbr. Livsbrev for Jørgen Svabe til Harritslevgaard paa 2 Gaarde i Grindløse, 1 i Engeldrup, 1 i Vesterby, 1 i Klinte hvilket Gods afdøde Anders Emichssen, Jerstrup, tidligere havde i Pant, og som Jørgen Svabe nu har indløst fra Hans Speigel til Borreby. Til Gengæld for dette Livsbrev har J. S. eftergivet Kronen Pantesummen og en anden Sum, som denne skyldte ham.

1585. M. Podebusk begærer en Gaard i Klinte i Mageskifte med en Gaard paa Sjælland.

1586. Ebbe Munck faar 3 Gaarde i Mageskifte mod en Gaard i Lunde, een i Nørreby og en halv Gaard i Egense.

1587. Laurits Straalle til Thorpgaard begærer en Gaard til Mageskifte mod en Gaard i Vesterby.

1611. 12. Marts. Meddelelse til Knud Rud om at lægge noget Gods i Fyen, som afdøde Jørgen Svabe har haft Livsbrev paa, nemlig 2 Gaarde i Grindløse By og Sogn, 1 Gaard i Vesterby, 1 Gaard i Norby (Nørreby), 1 Gaard i Klinte . . . ind under Odensegaard, indskrive dem i Jordebogen og gøre Regnskab for den visse og uvisse Indkomst af dem.

1636. Ulrik Chr. Gyldenløve faar . . . i Klinte 1 Gaard . . . (Mageskifte).

1652. Henning Paavisch, Landsdommer i Fyn, faar bl. a. en Gaard i Nørreby.

1673 udlægges 3 Gaarde i Nørreby, som V. Mule, Økonom ved Kommunitetet i København havde til Ryttergods.

1687. Helmuth Otto v. Winterfeld, Stiftsbefalingsmand over Fyns Stift, faar for Afstaaelse af en Fordring paa Kronen for Tilgodehavende i Løn og Pension bl. a. en Gaard i Vesterby og syv Gaarde i Nørreby.

Her kunde fortsættes videre; men det anførte er vist tilstrækkeligt til at vise: en »omtumlet Tilværelse«. At Folk dog ogsaa i gamle Dage kunne faa Humør til at »trække Tov« om et og andet,

vil jeg gerne anføre et Par Eksempler paa:

1411. Synsvidne over en Vej, som ligger vesten for Nørreby Dam.

14 . . En Samling Domme i Trætter mellem Jersøre og Nørreby Mænd nævnes, men refereres ikke.

1525. Sognevidne af Højrup Sogn, at det Gærde mellem Afftofft og Gryder paa Ore Mark har været gærdet i 50 Aar med Grøft, Stav og Torn, og aldrig var Led før.

1539. Egense Mænd har befattet sig med Fægang og Saltbrænding mod Jesper Daa til Enggaards Minde (paa Øen Lang) dette forbydes, da Øen skal ligge ret for Bøgelunds og Enggaards Jorder og hører til disse (af Arilds Tid).

1550. Synsbrev om Skelsten, som skulde være opsat mellem Clinte, Jersøre og Nørreby.

1552. Tingsvidne angaaende nogen Trætte mellem Nielss Jennsønn og Knud Rud for nogen Afpløjning paa Vesterby Mark.

Mange Gange omtales ogsaa

Forholdet til Æbelø og Beboernes Ret til Skovhugst og fri Fægang.

1408. Tingsvidne, at en af Odense Hospitals Gaarde, beliggende i Grineløsze, har fra Arilds Tid aarlig haft en Skovvængesgang paa Ebløø Skove.

1478. Riddere og Godemænd tilskikket af gamle Kong Christian udspurgte og forfarede af Bedste Herredsmænd, at saa længe som nogen Mand kunde mindes der i Herredet, havde Jersøremænd haft deres fri Skovhugst fra Arilds Tid paa Ebløø, og naar hun skulde fredes og hegnes, da have det med deres Minde paa Jersøre Gaard og med de andre Lodsejeres Tilladelse paa Ebeløø.

1490. Kong Hans bevigede paa det at den Gudstjeneste Sten Basse har stiftet i Antvorskov og Nyborg maa desydermere blive ved Magt, at deres Bønder og Tjenere i Jersøregaard og Byen og al den Jord, som Kronens Bønder i Nørreby og Klinte nu paa tale, at maatte nyde og bruge her efter, som de tilforn det brugt haver af Arilds Tid. Sker og saa, at Sandemænd gange Markskel paa fornævnte Jord, da skal det Klosters Tjenere i Jersøre in-

genlunde komme til Forfang eller Skade. Dog med saa Skel, at Kronens Tjenere i Nørreby og Klinte skulde have deres fri Fægang og Græsbed i Egenmosze og Birckemosze med Klosters Tjeneres Fæ uden al Afgift. Sammeledes under Hans Naade Klostrets Tjenere i Jersøre, Nørreby, Clinte, Westeby en Vængsvang i Oreby Mark og fri Skovhugst i Eblø.

Æ. D. A. IV.

